SCRIPTA

inter ſereniſs. principem Archiducem Maximilianum, &c. & ordines regni Cracouiæ congregatos, poſteriora.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

CRACOVIAE,

In Officina Lazari, Anno Domini,

M. D. Lxxxvij.

Archiducis Maximiliani nomine, die xx. menſ. Novemb. Cracoviam allatum.

Ad ſcriptum quoddam ſtatuum atque ordinum quorundam, hoc tẽpore Cracouiæ congregatorum, per tubicinem Mogilam allatum, breuis reſponſio.

SAcra regia M^tas &c. Dominus noſter clementiſſimus, ad ſcriptum quoddam per tubicinem allatum, ſic reſponſum eſſe voluit: Ac primum quidem, de electionis ſuæ iure alienum eſſe cenſet amplius contendere; quum de eo ſatis iam ſuperque conſtet paſſim, non ipſis tantùm Polonis & Lithuanis, qui ipſis electionis comitiis interfuerunt, ſummis ac nobiliſſimis viris, atq; omnis generis hominibus aliis, ſed his etiam, qui longe abfuerunt, & quę ibi publice ac priuatim geſta ſunt, auditione acceperunt.

De loco ipſo, non lubet iuueniliter cauillari; quum neminem iam lateat id, quod in-

SCRIPTVM SERENISS.

Archiducis Maximiliani nomine, die xx. meñ. Nouemb. Cracouiam allatum.

Ad ſcriptum quoddam ſtatuum atque ordinum quorundam, hoc tẽpore Cracouiæ congregatorum, per tubicinem Mogilam allatum, breuis reſponſio.

SAcra regia M^{tas} &c. Dominus noſter clementiſſimus, ad ſcriptum quoddam per tubicinem allatum, ſic reſponſum eſſe voluit. Ac primùm quidem, de electionis ſuæ iure alienum eſſe cenſet amplius contendere; quum de eo ſatis iam ſuperque conſtet paſſim, non ipſis tantùm Polonis & Lithuanis, qui ipſis electionis comitiis interfuerũt, ſummis ac nobiliſſimis viris, atq; omnis generis hominibus aliis; ſed iis etiam, qui longè abfuerunt, & quę ibi publicè ac priuatim geſta ſunt, auditione acceperunt.

De loco ipſo, non lubet iuueniliter cauillari; quum neminem iam lateat id, quod an-

tehac quoq; in priore Mtis ſuæ reſponſo ſatis oſtenſum fuerat; intra illius campi amplitudinem, de quo in hoc ſcripto agitur, certum quendam & definitum fuiſſe locum, ſuiſq; terminis circumſcriptum, paceque publica conſtabilitum, & conſenſu omnium firmatum; atq; ad hunc vnū eligendi regis actum ſolenniter conſecratum: extra quem nullus legitimè rex nominari aut potuit, aut debuit. Quo ipſo argumento, cum illis comitiis, quib. rex Stephanus electus eſt, tanquā totius ſuæ cauſæ atque electionis firmiſſimo fundamēto innixi fuerint illi, qui diui Maximiliani Cæſaris, ſuæ Mtis parentis, electionem impugnârunt; mirum ſane nunc videri queat, nullā hoc tempore illos ipſos in eodem argumento vim ſtatuere, ſed id prorſus reiicere. Idem de D. Archiepiſcopi nominatione ferè dici poteſt; cuius ſi tanta, tàm neceſſaria in nominatione authoritas ac poteſtas eſt; cur Diui Maximiliani, quem Archiepiſcopus publicè, de ſententia omnium, regem dixerat, electionem repudiârunt, & contrà Bathorium aduocârunt; qui non ab Archiepiſcopo, ſed ab vno ex nobi-

litate nominatus fuit? ſed huius generis exempla alia quoque peti ex hiſtoriis huius gentis poſſunt, quæ illi ipſi in Bathoria electione ſua ad dictę nominationis ſuæ cõfirmationem citàrunt; & nota in vulgus etiam ita ſunt; vt ſuperuacaneum ſit, ea commemorare; vt illud etiam obiter dicatur, nullam vnquam vllius regis, aut cuiuſuis alterius principis electionē aliter, quàm vno loco certo ac definito, ad eā rem loco, & tempore eligi ſolitum fuiſſe; non apud chriſtianos tantum, ſed apud omnes omnium religionum homines.

Quod autem adfertur de eorum acceſſione, qui poſt electionis comitia, variis artibus, ad factionem ſuam pertracti ſunt, idem, quod antea reſponderi poteſt; nullum ius eligendi regis, extra illa vniuerſalia comitia, nullum amplius locū, nullū tempus pręſcribi potuiſſe.

De Lithuanorum paucitate, quæ dicuntur ab iis, qui præſentes fuerunt, refelli verè poſſunt. Mirum autem eſt, id ab eis obiici, qui nullum ſenatorem, nullum in ſua tumultuaria

ria illa electione nobilem Lithuanum ſe habuiſſe, ſuo illo vniuerſali, vt vocant ipſi, teſtati ſunt. Quum autem ſenatorum paucitatem obiiciunt, non videntur meminiſſe, in Stephani electione multò pauciores ſe ſenatores habuiſſe: illius quoq; obliti ſunt, quod tum plenis buccis clamitabant, & in hoc quoque ſcripto non obſcurè ſignificant, nobilitatis æquale ius & regis eligendi parem eſſe poteſtatem; qua in re ſibi ipſis repugnant, vt ſæpè aliàs in hoc ſcripto.

Qvòd autem Electores eiuſdem ferè familiæ omnes fuiſſe aſſeritur, id ex odio priuatorum quorundam dicitur: & ſubſcriptorum atque aliorum plurimorũ, qui M^tem ſuam elegerũt, nec tamen ſubſcriptionem nominũ ſuorũ neceſſariam eſſe iudicârunt, teſtimonio refutari poteſt; qui familię illi, quæ innuitur, nullo cognationis, nullo ſanguinis, nullo neceſſitudinis vllius vinculo adſtricti ſunt.

Qvod dicitur multos ad Suecię principem confluxiſſe, contra id verè quoq; affirmari po-

teſt, multis partibus plures numero eſſe eos, qui illum pro rege non agnoſcunt, ſed ſer^mum^ Maximilianum regem volunt: quod & literis infinitorum oſtendi poteſt: & proteſtationibus in omnibus ferè Palatinatibus interpoſitis demonſtrari. Quòd ſi regiæ M^ti^ viſum fuiſſet per totum regnum ita vagari, & non potius huc rectà contendere, tum verò ſine omni dubitatione innumerabilis horum multitudo, tum ex Polonica, tum Lithuanica, atq; aliarũ regni partium nobilitate, eius M^tem^ ſequuta fuiſſet, & ad coronationem deduxiſſet.

Qvod autem ad particulares illos conuentus, quibus regiæ M^tis^ electioni derogatũ volunt, attinet; ſatis apertè intelligi poteſt, eos, qui regiæ M^tis^ partes ſequuntur, non alia certè de cauſa frequentes ad illa conuenticula conuenire noluiſſe, niſi vt ne R. M. certum atque indubitatum ius, ac legitimã electionem, in controuerſiam dubiumque reuocare, ſuaq; præſentia, contrarias illas dignitati & reip. ſaluti conſultationes comprobare; aut vllum omninò aliud iuſtiſsimæ ſuæ cauſæ præiudicium ad-

um adferre voluiſſe viderentur. Itaque: dicta illa conuenticula, aut prorſus contempſerunt, aut ſatis eſſe iudicârunt; ſi primariæ nobilitatis & authoritatis viros eò ablegârunt, qui contrà illorum decreta proteſtationes interponerent, ac nulla eſſe profiterentur. Id autem ita clam fieri non potuit, quin omnibus; præſertim verò ijs, qui reip. gubernacula tractant, ignotum eſſe debuerit. Quare ridiculum eſt eorum hac in re ignorantiam prætendi, quum vel in duobus maioris Poloniæ Palatinatibus penè bis mille nobiliũ (vt alij regni palatinatus prætereantur) proteſtatio interpoſita fuerit, contra malas quorũdam molitiones, qui nobilitatis priuilegia, & libertates, quas regia M^{tas} ſaluas vult, opprimere & tyrannidem in nobiliſſimum & liberrimum regnum introducere omnibus artibus conãtur.

Ad eos quod ſpectat, qui Cracouiæ, coram regiæ M^{tis} oratoribus, minis, ac vi, ad ſubſcriptionem ſe fuiſſe adactos; alios item, qui à priori ſentẽtia ſua ſe diſcedere, atq; eos homines, qui aliquorum partim inuitorum, partim iam

mor-

mortuorum nomina inter ſuffragatores relata, ſine pudore affirmare non dubitârunt; ij certè non ſatis digni videntur, quibus reſpondeatur; cùm ipſa eorum oratio, qua turpitudinem ſuam detegunt, quali ſint ingenio prædití, & quantum talibus ſit tribuendum, ſatis apertè cuiuis demonſtret.

Conuentus ad Mogilam indictus, & iam etiam abſolutus; qualis fuerit, res ipſa ſuo tempore declarabit. In vniuerſum illud dici poteſt, eſſe hos quoque pari nobilitate cum aliis, qui ab eis diſſentiunt: fratres eorum & conſanguineos: eadem libertate, eodem iure, iiſdem priuilegiis vti frui. Quare indignum eſt eos, qui nūc Cracouiæ incluſi ſunt, ludibrio æquales & conſanguineos ſuas habere: eiſque, qui non nobilitate, non vllis rebus aliis, quæ quidem aliquam laudem mereantur, illis cedunt, inſultare voluiſſe.

Quod ad Marſcalcū curiæ attinet, qui comitia illa edixit; id ille non ſua propria, ſed cōmuni omnium voluntate fecit: neque quen-

 quam

quam iam latere poteſt, quemcunque ille locum in ſenatu obtineat, aut quocunq; in eum tempore receptus ſit; parem ipſi ex legũ præſcripto, cum regni Marſcalco, ſi ille abſit, authoritatem competere.

Quod ad præmittendos legatos, ante aduentum ſuæ M^tis^ in regnum attinet, præterquã quòd id factum eſſe iam memoria iis excidiſſe videretur, qui omnia odioſè ad vnguem reſecant, & omnia carpere in animum induxerũt, illud reſponderi poteſt; eo loco natam atque educatam eſſe regiam M^tem^; vt, quid dignitatis ſuæ fuerit, quæ hoc tempore poſtulauerint, per ſe ſatis intellexerit; vt nullo aut monitore, aut magiſtro opus habuerit.

De armato comitatu, illud ipſum breuiter repeti poteſt, quod legati M^tis^ regiæ oſtenderunt, armatos iſtos nõ ad vim inferendam, ſed propulſandam adductos eſſe: idque honoris potius & officij, quàm bellandi cauſa: quum tantum principem nudum, atque penitus inermem, in hoc regnum progredi non decuerit.

Ab om-

Ab omni autem vi in hunc diem M^{tem} regiam ſe, ſuosq́; cohibuiſſe, etiamſi ſæpenumerò laceſſita fuerit, vel illud oſtendit, quòd tot ſeptimanas, penè in otio fuerit; & ad moderata ac pacifica conſilia, toto animo incubuerit; patienter, & paterno planè affectu, interea expectando; ſi fortè ij, qui tam obſtinatè, ac ſine vlla cauſa M^{ti} ſuæ reluctantur, ad officium reuocari poſſent. Poterat certè M^{tas} ſua, Dei auxilio, & Cracouiam, & alia loca interea expugnare, & diuexare; ſed pietati & bonitati ſuæ conſentaneum eſſe iudicauit, omnia prius experiri, quàm ad hæc talia remedia deſcendere, quibus vſus eſſe ſolet, contra pertinaces, & patriæ publicæque ſalutis hoſtes.

Illud autem, quod ab aliquo impudentiſſimo homine confictum, & in hoc ſcriptum, ad quod nunc reſpondetur, temere coniectũ eſt, ſubmiſſum ſcilicet aliquem fuiſſe, qui etiam ſupplicio affectus fuerit, qui aliquã vrbis partem incenderet; tàm eſt putidum, tàm ab omni veritate, atque adeò a M^{tis} ſuæ bonitate alienum; vt refutatione nulla indigeat.

quam iam latere poteſt; quemcunque ille locum in ſenatu obtineat, aut quocunq; in eum tempore receptus ſit; parem ipſi ex legũ præſcripto, cum regni Marſcalco, ſi ille abſit, authoritatem competere.

Quod ad præmittendos legatos, ante aduentum ſuæ M^tis^ in regnum attinet, præterquã quòd id factum eſſe iam memoria iis excidiſſe videretur, qui omnia odiosè ad vnguem reſecant, & omnia carpere in animum induxerũt, illud reſponderi poteſt; eo loco natam atque educatam eſſe regiam M^tem^; vt, quid dignitatis ſuæ fuerit, quæ hoc tempore poſtulauerint, per ſe ſatis intellexerit; vt nullo aut monitore, aut magiſtro opus habuerit.

De armato comitatu, illud ipſum breuiter repeti poteſt, quod legati M^tis^ regiæ oſtenderunt, armatos iſtos nõ ad vim inferendam, ſed propulſandam adductos eſſe: idque honoris potius & officij, quàm bellandi cauſa: quum tantum principem nudum, atque penitus inermem, in hoc regnum progredi non decuerit.

Ab om-

Ab omni autem vi in hunc diem M^{tem} regiam ſe, ſuosq; cohibuiſſe, etiamſi ſæpenumerò laceſſita fuerit, vel illud oſtendit, quòd tot ſeptimanas, penè in otio fuerit; & ad moderata ac pacifica conſilia, toto animo incubuerit: patienter, & paterno planè affectu, interea expectando; ſi fortè ij, qui tam obſtinatè, ac ſine vlla cauſa M^{ti} ſuæ reluctantur, ad officium reuocari poſſent. Poterat certè M^{tas} ſua, Dei auxilio, & Cracouiam, & alia loca interea expugnare, & diuexare; ſed pietati & bonitati ſuæ, conſentaneum eſſe iudicauit, omnia prius experiri, quàm ad hæc talia remedia deſcendere, quibus vſus eſſe ſolet, contra pertinaces, & patriæ publicæque ſalutis hoſtes.

Illud autem, quod ab aliquo impudentiſſimo homine confictum, & in hoc ſcriptum, ad quod nunc reſpondetur, temere coniectū eſt, ſubmiſſum ſcilicet aliquem fuiſſe, qui etiam ſupplicio affectus fuerit, qui aliquā vrbis partem incenderet; tàm eſt putidum, tàm ab omni veritate, atque adeò a M^{tis} ſuæ bonitate alienum; vt refutatione nulla indigeat.

Quum M^{ti} regiæ viſum fuerit vrbem iſtam aggredi (quod certe tandem facere eam oportebit, ſi adhuc obſtinate ſe excludi ſentiet) aliis eam machinis adorietur, aliis viribus, non priuati alicuius incendiarij opera. Sed hæc calumnia perſimilis eſt illis, quæ multæ ex ſermonibus, & literis, falsò & procaciter paſſim diuulgatæ per regnum ſunt: in quibus illud etiam ſine omni verecundia affirmatum fuit, M^{tem} regiam ad interneccionem cum exercitu ſuo fuſam & profligatam iam ex regno profugiſſe: item in eas iam anguſtias redactā eſſe, vt miſſionem ex regno ſupplex petat, modò eam impetrare poſſit; ſed fruſtra id eam petere ab eo, qui harum & ſimilium calumniarum, ac ſibi, patriæque pernicioſorum conſiliorum Architectus & author præcipuus eſſe dicitur.

Inclytam domum Auſtriacam, & M. S. regiam, in honore à ſe haberi, quod Cracouieñ. ſtatus & ordines affirmant, verbo quidem id dicitur; cæterùm res ipſa planè contrarium euincit.

Quod autem ipſorum conſilio, & mandato, in

co, in vicina Sileſia, contra pacta & fœdera, incendiis, & direptionibus, aliquot loca iam vaſtari cœpta ſint; id in quam partem S. Cæs. M. & alij confœderati principes accepturi ſint, tempus indicabit.

Sed non placet regiæ M^{ti} pluribus ad ſcriptum iſtud hoc tempore reſpondere: ſuum autem ius, & electionem, re ipſa magis quàm verbis aſſerere cogitat, præſertim accedente tanta nobilium, & primariorum virorum, vtriuſq; nationis, Polonicæ & Lithuanicæ, conſenſu & vnanimi voluntate.

Calumnias verò iſtas, & criminationes infinitas, quas aliquos harum ineptiarum fabricatores effutire non pudet, tempus ipſum & veritas in apertum proferet, & Deus ipſe ſummus innocentiæ patronus vindicabit.

Cæterùm, ſtatus, & ordines nunc Cracouiæ congregatos, benigna M^{tas} regia hortari iterum atque iterum voluit; vt ſi ſe, vxores, liberos, fortunas ſuas, ciuitatemque ipſam ſaluam cupiunt, intra hos paucos dies (dum tem-

pus, (& occaſio adhuc fert) vt vrbem M^{ti} ſuæ pandant, eamque pacificè recipere in eam potius, quàm extrema omnia perferre velint. Id ſi fecerint, & de ſe, & de patria ſua, & de M^{te} regia optimè mereri, & omnem M^{tis} ſuæ gratiam & beneuolentiam, certiſſimè expectare poterunt. Quos S. M. regia valere optat, ſuamque illis gratiam defert. Mogila xix. Nouembris. Anno Lxxxvij.

Ordinvm regni Poloniae

ad ſereniſs. Archiducem Maximilianum epiſtola.

Sereniſs. princeps, domine obſeruandiſſime.

CVm reſponſum hoc ad ſer^{tis} V. ſcriptum iam paratum haberemus, in eoque eſſemus; vt ad ſer^{tem} V. id mitteremus; vis à ſer^{te} V. heri nobis facta, quominùs tum id fieret, nos retinuit. Cuius quidem eum exitum Deus eſſe voluit, qui iniuſtæ vis eſſe ſolet; quemque in poſterùm etiam futurũ nõ dubitamus. Nunc cùm in eo ſcripto, de iure ſuo iterum ſer^{tas} V. pluribus diſputârit, committendum non putaui-

tauimus, quin reſponſum hoc nihilominus ad ſer^tem^ V. mitteremus; vt an huiuſmodi iure freta, quale ſe habere, etſi iam ante etiam ſatis perſpexit; ex hoc tamen ſcripto amplius etiam perſpicere poterit, hominibus liberis vim facere debuerit, diligentius ſecum perpendere poſſit. Quod reliquum eſt: ſer^ti^ V. optimam valetudinem, conſiliaque iuſtitiæ, ac publicæ ſaluti conſentanea optamus. Craco: die 25. menſis Nouemb. An: Dñi, M. D. Lxxxvij.

EORVNDEM ORDINVM
ad ſuperius ſcriptum reſponſum.

Ser^me^ princeps, dñe obſeruandiſſime.

ETſi neque legationibus, neq; ſcriptis amplius cum ſer^te^ V. agere in animum induxiſſemus: quòd illis parum nos proficere apud ſer^tem^ V. animaduertebamus: in his autem iis verbis tractari nos videremus; quæ non modò animos hominũ magis alienarent, verùm quibus nos etiam reſpondere à dignitate noſtra alienum ſtatueremus: tamen, cùm denuò nouum ſcriptum hoc ſer^tis^ V. Mogila ad nos miſ-

ſum eſſet, committendum non putauimus;
quin breuiſſime ſaltem illi reſponderemus. Ac
de iure quidem electionis ſer^tis V. ne nos qui-
dem amplius dicẽdum nobis putamus, quàm
iam antè dictum eſt: ſatiſque grauem omniũ
earum rerum, quomodo & ab initio actæ ſint,
& nunc adminiſtrentur, teſtem, cùm aliorum
omnium, tùm noſtram conſcientiam habere
nos putamus. Ad ea autem, quæ de loco, atq;
de Archiepiſcopi iure ſer^tas V. repetit, vltra ea
quæ non iuueniliter, ſed ex omnium ætatum
memoria iam ſæpe à nobis demonſtrata ſunt,
id breuiter dicimus. Ius electionis, non ad cer-
tum aliquod loci veſtigium alligatum eſſe no-
tius eſt, quam vt quiſquam, qui aliquantulum
in inſtitutis reipub. huius verſatus ſit, dubitare
de eo poſſit: ſed eſt tamen certa quædam eius
rei ratio ac modus. Ita enim in loci iure nihil
poſitum eſt, ſi ij, qui loco ab aliis ſeiuncti ſint,
conſilia tamen ſua ab aliis, quantum in ſe eſt,
nõ ſeiungant, ſed cùm è loco paululum receſ-
ſerint, animis tamen atque voluntate vnà cum
aliis coniuncti eſſe cupiant. quæ cùm non mo-
dò nunc in hac ſer^mi Sigiſm. III. regis electione
à no-

à nobis: verùm antè etiam in electione Henricana, & proximo poſt eã interregno ſub Stenſicia, cùm verſus Sececchi maxima pars nobilitatis ſeceſsiſſet, omnia præſtita ſint: ab iis autem, qui in D. parentis ſer^{ti} V. electione à nobilitate diſceſſerant, omnia ſecus adminiſtrata fuerint, non mirum ſer^{ti} V. eſſe debet; ſi eiuſdem quidem rei, diuerſo tamen conſilio & ratione adminiſtratæ, nõ idem ius eſſe ſtatuatur. Illi enim, qui D. parentem ſer^{tis} V. nominàrunt, cùm ſententiæ diuerſæ eſſent; de ijs autem ciuiliter ſine vlla verborum iniuria atque contumelia ageretur, inque poſterũ diem vlterior deliberatio expectaretur; nulla graui cauſa adducti, preter omnium expectationem ſeceſſerunt: locum ceperunt: eundem armatis hominibus ſtatim ſepſerunt: ex eoque legatos ad nobilitatem miſerũt, qui, priuſquam è conſilio nobilitatis diſceſsiſſent, alij non expectata ſententia nobilitatis, eodem die quo ſeceſsionem fecerant, ad nominationem proceſſerunt. Nos ita alium locum cepimus; vt & grauiſsimã eius rei cauſam haberemus; & de inſtituto omni noſtro, publicè omnes prius

C docce-

doceremus: ad conſilia autem communicanda, diutius, quàm per integram ſeptimanam, alios inuitaremus; quæque inter nos agerentur, quotidie illis denunciaremus: ita vt, quę in ſingulas ferè horas apud vtroſque fierent, neminem fugeret; omninò vt nihil intereſſet, quàm ſi vno atq; eodem in loco res geſta eſſet. Præterquàm quidem, quòd antequã ad nominationem etiam accederetur; an eo loco regem renunciari placeret, nominatim à Marſcalco regni ordines rogati, exque omniũ tàm ſenatorum, quàm aliorum, qui ex nobilitate aderant ſententia, antequam rex renunciaretur, locus etiam legitimus renunciatus fuerit. Eadem autem ferè ratio Archiepiſcopi prærogatiuæ eſt. Ita enim Archiepiſcopus princeps ſenatus eſt, vt omnium quidem ordinum ſtudiis ac voluntati præire debeat, ſeiungere autem ab iis non ſe debeat: neq; authoritatem ſuam retinere poſſit, ſi omnium ordinum authoritati ipſe ſe opponat. Quare, ſi qui aliquando ex iis extiterunt, quod tamen vix ſemel atq; iterum accidit, qui contra vniuerſæ nobilitatis conſenſum pugnarent, nobilitas in rege cre-

ando

andò ſua tamen libertate & arbitrio vſa fuit. Itaque D. Stephanum, à Nicolao Sieninſcio, Succamerario Chelmenſe, regem declaratum non inficiamur: ſed eodem Marſcalco nobilitatis, quem coniunctis animis nobilitas vniuerſa Marſcalcum prodiderat; ita deinde, vt vniuerſa nobilitas præſens renunciari eum iuberet: cùm ſer^tas^ V. ita ab Epiſcopo Kiouienſe nominata fuerit, vt magna pars nobilitatis, etiam ex iis, qui ad illud tempus conſilia cū illis communia habebant, præſertimque, qui ſpe de Moſco ducti fuerant, in iiſque Lithuani, præſentes nominationi ei cōtrauenirent. Neque tamen eare iuri atque dignitati Archiepiſcopi quicquam derogatum fuit: ſed Archiepiſcopum, non priuata authoritate, ſed ex omnium ordinum conſenſu reges nominare oſtenſum, quod maximè in Ioannis Alberti electione apparuit: contra quam, cùm Archiepiſcopus ſummis opibus niteretur, omnium tamen ordinum conſenſu victus, non modò ab eo ſe non ſeiunxit, ſed eundem, à quo diſſentiebat, inſignibus etiam regni initiari non dubitauit, cùm cōtra animi ſui ſententiam id ſe fa-

cere publicè teſtaretur: plus autem quàm ſuam authoritatem vniuerſæ nobilitatis cōſenſionem valere debere, ſimul oſtenderet: quæ; cùm ab huiuſmodi Archiepiſcopo, qualis præſens hic eſt, qui nimirum nihil præter dignitatem atque libertatem publicam propoſitam habeat, omniaque conſilia ſua ad ſalutem patriæ atque omnium conſenſum referat, pronunciatur; eò illuſtrior ac teſtatior eſt, quàm ſi per alium eadem declaretur. Idem etiam de ſenatoribus ferè dicere poſſumus: quos omnes ferè tam ſacri, quàm ciuilis ſtatus ſer^{mi} Sigiſm. regis partes ſequi ſer^{tas} V. quemadmodum neque poteſt, ita ſcripto etiam illo non diffitetur. Vt enim aliis in rebus, ita maximè in electione pari reliquam nobilitatem cum ſenatoribus iure vti non negamus. Itaque ſenatus quidem, ſine maximæ partis, id eſt nobilitatis conſenſu, inuitis regem imponere non poteſt: cùm autem ad ſenatus authoritatem aliorum omnium conſenſus accedat; quanto is firmior atque maior ſit, facilè ſer^{tas} V. intelligit. Nos verò, non ſolùm ſenatorum, verùm maximæ etiam nobilitatis conſenſu deſtitui

ſere-

ſer^{tem} V. oſtendimus. Tota igitur res eò recidit, quòd iam ſæpè dictum à nobis eſt, omninò electionis ius, in omnium ordinum conſenſu ponendum eſſe: de quo cùm conſtet, fruſtra de aliis rebus diſputari. Quod ius, cùm ratio, ac res ipſa, in huiuſmodi cauſa omnibus præſcribat; apud nos tamen ſcripta etiam lege, cuius antea etiam facta mentio à nobis eſt, conſtitutum eſt, diſertéque latum, non renunciationē cuiuſquam, vel nominationem; ſed omnium conſenſum, reges apud nos facere. Itaque in ſcripto etiam eo, quod ſer^{tis} V. nomine ad nos allatum eſt, variè, modò in ſer^{tem} V. omnium conſenſum trahi videmus: modò agnoſci quidem eum pro ſer^{mo} Sigiſm. rege, verùm variis modis eleuari. Ad quæ, cùm magna ex parte iam antè reſponſum à nobis ſit, nihil hoc loco amplius reſpondendum putamus. Ad reliqua ſaltem ſcripti eius capita, quæ reſponſione aliqua opus habere videntur, breuiter reſpondebimus. De Lithuanis ita ſe rem habere, quemadmodū à nobis narrata eſt, non modò proceres Lithuanici ipſi teſtari poterunt, verùm eorundem etiam plerorumque ad ſer^{mum} Sigiſm.

giſm. regem profectio iam oſtendit: aduentuſque cum eo breui declarabit. Qui ſer^{tem} V. nominârint, vnius pleróſque familiæ eſſe: pauciſſimos denique eſſe, non modò nos, verùm res ipſa loquitur. Miſit ſer^{tas} V. ad nos per eundem tubicinem, per quem ſcriptum id miſſum fuit, confirmationem electionis ſuæ, nonnullorum ſignis obſignatam. Vt de re ipſa, totiúſque eius rei authoritate iam non diſputemus, id ſaltem dicemus, nullorum aliorum ſigna, aut chirographa animaduertere nos potuiſſe, quàm qui ab initio ſer^{tem} V. nominârint; quorum tamen nonnullos die, qua cõtra omnem morem acta iſta & ſignata ſcribuntur, non adfuiſſe intelleximus. Quam nouum autem ſit, vnius actionis eoſdem & actores, & confirmatores eſſe, facilè ſer^{tas} V. ipſa æſtimare poteſt. Quòd multis partibus plures eſſe dicitur, qui ſer^{mum} Sigiſm. regem nõ agnoſcant, ſer^{tem} autem V. regem velint, cum verbo affirmetur, non modò verbo à nobis negatur, ſed rês ipſa etiam refutat. Neque enim vel ij ſoli ad ſer^{mum} Sigiſm. regem confluunt, ad quos itinere ſuo ille peruenerit, cum ex re-

remotiſſimis regni partibus frequentiſſimi adeò conueniant: neq; non eodem modo ad ſer^tem V. etiam ex diſſitis locis conuenire poſſent, qui ſer^ti V. ſtudia ſua addixiſſent, quo nonnulli eius nominatores conuenerunt, ſi qui præter eos ſer^tis V. nominationem ſequerentur. Particulares conuentus, propterea nō obiiſſe ſuffragatores ſer^tis V. oſtenditur; ne ſer^tis V. certum atque indubitatum ius, ac legitimam electionem in controuerſiam dubiumque reuocarent. Ex eo, quanto firmius atque indubitatius alterius partis ius fuerit, ſer^tas V. coniicere poteſt, qui ſuffragationem ſuam vniuerſæ nobilitatis iudiciis, omnibuſque conuentibus, ad quos præſertim ſer^tis etiam V. ſuffragatoribus venire integrum fuit, committere non dubitârint. Eſt enim illud certè, vt quàm leniſſimè dicamus, fugientium: hoc, iure & cauſa ſua, fidentium. De proteſtationibus, quæ clàm interpoſitæ dicuntur, idem, quod antè, dicimus; ſi quæ obiectæ ſint, non plus quàm vnius atq; alterius diſſenſionem in omniū conſenſu valere eas poſſe. Nam quod de bis millium ferè nobilium in duobus maioris Poloniæ Palati-

natibus

natibus proteſtatione dicitur; primùm publicè, quid huiuſmodi actum eſſe, non inaudiuimus: deinde verò non contra electionem, ſed contra molitiones quorundam interpoſita dicitur. quæ, quid cum electione commune habeant neſcimus: multò magis autē, an in rep. legibus conſtituta contra molitiones, ſi quæ exiſtant, ſubſcriptionibus huiuſmodi, ac non iudicio publicè agi vel ſoleat, vel debeat, ipſi conſiderent. verùm quemadmodum oſtendimus, neque qualis illa proteſtatio ſit: neq; quo loco, aut tempore facta dicatur: aut quibus de rebus, ſcimus. quòd ſi exhibita fuerit, ſi quid ad nos pertinere viſa fuerit, cùm viderimus eā, reſpondebimus. Huiuſmodi autem ratio proteſtandi, cùm in illis ſcripto eo probetur, qui vel pro ſer^te V. vel contra alios proteſtati dicantur; miramur eandem libertatem iis, qui coram ſer^tis V. legatis non tam proteſtati ſint, quàm quomodo tota res acta, profeſsi, eodem ſcripto turpitudini ac vitio verti. Conuentum ad Mogilam, abſolutum eſſe intelleximus: & etiā à quibus, & quomodo peractus ſit. Nam quòd eoſdem, qui conuentum illum peregerint,

rint, pari nobilitate, ac iure, fratreſq; ac conſanguineos noſtros eſſe dicitur; id nos de iis, quorum ius, vel iudicio aliquo, vel aliis modis imminutum ſit, quorum nõ paucos cum ſer^te V. eſſe ſcimus, non recipimus. Alios autem, qui integro & iure, & exiſtimatione ſint, ita pro fratribus habemus, ſi ipſi fraternè ſe erga nos gerant; id eſt, ſi primùm, cùm fratres noſtri ſint, ius aliquod in nos, qui pari iure ſumus, non vſurpent; multò minus autem pauciores in plures: deinde verò, ſi illegitimè, atq; contra ius, & exempla maiorũ nihil ſtatuant: maximè autem, ſi ab omnium conſenſu atq; rep. quæ communis omnium noſtrum parens eſt, non ſe ſeiungant. quæ omnia ſecus ab illis, & alias, & nunc facta ſunt. Etenim, vt quomodo conuentus hic indictus ſit, nũc ſolùm quæramus; ita certè indictũ ſer^tas V. reperiet, quomodo nullus vnquam in Polonia conuentus habitus fuit. primùm vnius ferè authoritate; de qua tamen ne nobis quidem multis diſputare libet: ſit ſanè ita, vicarium illum, regni Marſcalci munus ſuſtinere: conuentum tamẽ publicum, ex propria authoritate, vel pau-

 ciſſi-

ciſſimorum quorundam authoritate, non modò ſenatori cuiquam, ſed ne regi quidem habere permiſſum eſt. Iam verò, non id ſolum queſti ſumus; quòd vnius authoritate is indiceretur: ſed quòd contra omnium temporum morem, atque exemplum, libertatemque publicam, particularibus per Palatinatus conuentibus prius non habitis, vllum conuentum quiſquam habere, vel ſimulandi cauſa in animum inducere potuerit. Ne iam qui, & quot illi interfuerint, inquiramus: cùm id & ſubſcriptiones eorum oſtendant, & eiuſdem rei mutua conſcientia teſtis vnicuiq; eorum eſſe poſſit. Vt taceamus etiam ita peractum, vt in pleriſque prouinciis, ac locis, nihil de cõuentu eo ſciri poſſet: omnia denique, quæ agitata ac ſuſcepta in eo ſint, contra morem, conſuetudinem, legeſque, atque iura omnia regni huius, ſuſcepta ac perſcripta eſſe. Ita, vt totam reipu: formam atque rationem, penitus conuerſam & immutatam voluerint. De legatis præmittendis, ſi ſer^{tas} V. monitore nullo opus habet; at libertas, ac ſalus noſtra, cura certè huiuſmodi, quæ à nobis adhibetur, opus habet: regnũ

verò

verò hoc, huiuſmodi etiam rege, qui non modò monitores libenter audiat; verùm ex præſcripto legum noſtrarum audire etiam debeat. An pacatè ad nos ſer^tas V. venerit, dubitationem habere non poteſt: cùm quid actum ſit, quidq́ue fiat, non modò res ipſa, verùm oratio etiam ſcripti huius ſua ſponte oſtendat. Nam, vt de extrema parte eius, ad quam paulò pòſt reſpondebimus, taceamus; cùm non ad inferendam vim, ſed propulſandam, militē ſecum duxiſſe ſe ſer^tas V. oſtendat; plurimos certè à ſua electione diſſenſiſſe, contra quos ſe muniret, non ignorâſſe ſe profitetur. Contra eos autem, cùm ſe armaret, quid aliud cogitauit, quàm quod & nunc cogitare ſe ſignificat, apertéque adeò denunciat, etiam maxima parte inuita, armis regnum ſe occupare velle? Neque enim, vel contra pauciſſimos ſer^tas V. armis opus habuiſſet: neque nunc etiam Cracouiæ ſaltem nō plures ferè omniū ordinum ſumus, quàm ſer^tas V. in vniuerſum ſuffragatores habeat: præter eos, qui cum ſer^mo rege noſtro, partim iam ſunt, partim per vniuerſum regnū authoritatem eius ſequantur. Quomodo au-

 tem

tem in hunc etiam diem à vi, qui ſer^tis V. ſectã ſequuntur, ſi, atque ſuos cohibuerint; res ipſa nobis tacentibus loquitur. Non modò oppida nonnulla, quæ tamen pro eo titulo, quem ſer^tas V. vſurpat, maximè tueri debebat, direpta; verùm templa etiam vexata, ac ſpoliata ſunt: cùm ſenatorij ordinis, tùm complures alij homines nobiles, vel ætate, vel valetudine, vel etiam voluntate à turbis hiſce remoti ſubito oppreſſi: domuſque, ac res eorum direptæ: ipſi in captiuitatem abducti: ne dicamus iam, ne ſexus quidem aliquando, atque orbitatis rationem habitam, ac ne à viduarum quidem bonis direptionem cohibitam: alij ex itinere excepti, vel aliàs nihil tale expectantes capti fuerunt; inter quos legati nonnulli nobilitatis, maximéque Staniſlaus Kierski, Poſnanienſis Palatinatus legatus: tum eccleſiaſtici quidam; qui certè neque arma vlla contra ſer^tem V. tulerunt: & cùm à bello ſemper abſint, à periculo etiam belli omnium gentium iure ab eſſe, & ſoleant, & debeant. Incendiarium à ſer^te V. immiſſum eſſe non ſignificauimus: nõ ita male de ſer^te V. principe eo loco nato ſentimus:

timus: ex exercitu ejus immiſſum oſtendimus. qua de re mittimus ſer^{ti} V. ex actis publicis ipſius malefici profeſſionem; vt qua fide id à nobis commemoretur, ipſa æſtimare poſſit. Quod ad alia attinet, quæ à nobis de ſe ſer^{tas} V. ſparſa queritur, legationem legati ſer^{tis} V. Baronis ab Herberſtein perſcripſiſſe nos meminimus: qua is publicè à nobis petiit, vt ipſi rationem aliquam reperiremus, qua vel honeſtè in regno manere, vel cum dignitate ex eo excedere ſer^{tas} V. poſſet. verum & tunc legationem eam cum literis, quas afferebat, non cōuenire mirati ſumus: & nunc ſer^{tem} V. id, quod publicè ab illo actum eſſet, à nobis perſcriptū eſſe, in aliam partem accipere. cùm tamen in extremo literarum earum, & quædam coram nobis expoſiturum ſignificârit: & vt in iis fidem illi haberemus, à nobis poſtulârit. Quòd ſi vel fama, vel aliorum hominum ſermo, vt fieri ſolet, quædam hiſce affinxit; non nos præſtare id debemus. Ad Sileſiæ iniurias, quod attinet, grauiorem nos cauſam querendi de populis illis habere nos exiſtimamus: verum nō huius loci, & temporis id eſſe videmus. Nunc

quod ſer^{ti} V. placet; idem nobis etiam maxime videtur, ne pluribus verbis amplius hac de re diſputemus. Quamuis impar quidem contentio ea eſt. Qualibus enim verbis ſcriptum id refertum ſit, quilibet iudicare poterit. Verùm non pœnitet nos modeſtiæ noſtræ: atque vt cauſa, ita ratione etiam agendæ cauſæ, eam omnibus nos probare. Quod vltimo loco omnium chariſſimarum rerum periculo ad deditionem nos ſer^{tas} V. hortatur, huiuſmodi eſt; vt cùm cauſa, atque iure noſtro, cui nunquam Deus deeſſe ſolet, tantum confidamus; tùm verò non ita etiam vel ſer^{tis} V. vel noſtrarum rerum imperiti ſimus, vt eo terreamur. Itaque quod longè iuſtius nos facere arbitramur, vt ipſa potius non modò ſuæ, verùm vniuerſæ reipub. chriſtianæ vtilitatis rationem habeat: neque in grauius diſcrimen, quàm adhuc factum ſit, cùm regnum hoc, tùm vicinas ditiones, atque magnam fortaſſis partem chriſtianitatis coniiciat, exque regno excedat, iterum eam hortamur. Quod reliquum eſt, Deum, quem & ſer^{tas} V. ſummum innocentiæ patronum profitetur, eundem nos inuocamus; vt

qua

qua mente, & ratione, ab initio quiſque in cau-
ſam hanc ingreſſus eſt, & deinde in ea verſa-
tus, ita exitus conſiliis cuiuſq; reſpondere velit,
qua quidem de re, nihil omnino dubitamus.
Studia autem, atque officia noſtra paratiſſi-
ma alias ſerti V. deferimus. Cracouia
die xxi. meñ. Nouemb. Anno
Domini, M. D.
Lxxxvij.